

Kırgızistan'daki Yetimhanelerde Yetişen Çocukların Psikolojik ve Duygusal Problemlerinin İncelenmesi

Yryskul ISAKUNOVA¹,

Mehmet Arif OZERBAŞ²,

Suna KILIÇ³

Öz

Bu çalışmanın amacı, Kırgızistan'daki yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemlerini incelemektir. Araştırmanın amacına yönelik verileri elde etmek için karma araştırma yöntemi (mixed method research) kullanılmıştır. Nicel veriler, çocukların genel ruh sağlığını belirlemek amacıyla, Derogatis ve arkadaşları tarafından geliştirilen SCL-90 olarak bilinen Ruhsal Belirti Tarama Listesi ile toplanmıştır. Araştırma, toplam 150 katılımcıdan elde edilen verilerle oluşturulmuştur. Nitel veriler için araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Örneklem grubu içerisinden rastgele seçilen 20 çocuk ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak, uzman görüşlerine dayanan 10 araştırma sorusu kullanılmıştır. Araştırmada, cinsiyet, yaş ve uyruk değişkenleri ile psikolojik ve duygusal problemler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırmanın nitel verilerine göre, yetimhanede yetişen çocukların arkadaşları ile iletişimde sorun yaşamadıkları saptanmıştır. Çocukların büyük bir kısmında yalnızlık hissi tespit edilmiştir.

Atif için: / Please Cite As:

Isakunova, Y., Özerbaş, M. A., & Kılıç, S. (2024). Kırgızistan'daki yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemlerinin incelenmesi. *Journal of Turkic Civilization Studies*, 5(2), 300-324.

Geliş Tarihi / Received Date: 23.11.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 12.12.2024

¹ Manas Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Bişkek. y.isakunova@gmail.com

ORCID: 0009-0004-7174-846X

² Prof. Dr. - Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Bişkek & Gazi Üniversitesi, Ankara. mehmet.ozerbash@manas.edu.kg, ozerbash@gazi.edu.tr

ORCID: 0000-0001-5354-1634

³ Manas Üniversitesi, Lisans Eğitim Enstitüsü, Bişkek. pskdansuna@gmail.com

ORCID: 0009-0007-3348-1073

Kırgızistan'daki Yetimhanelerde Yetişen Çocukların Psikolojik ve Duygusal Problemlerinin İncelenmesi

Anahtar Kelimeler: Yetimhane, Çocuk, Psikolojik Problem, Duygusal Problem.

Investigation of Psychological and Emotional Problems of Children Raised in Orphanages in Kyrgyzstan

Abstract

The aim of this study is to examine the psychological and emotional problems of children growing up in orphanages in Kyrgyzstan. Mixed method research was used to obtain data for the purpose of the research. To collect quantitative data, it was collected through the Mental Symptom Screening List, known as SCL-90, developed by Derogatis et al. to determine the general mental health of children. It was created within the scope of data obtained from a total of 150 participants in the research. A semi-structured interview form developed by the researcher was used to collect qualitative data. Semi-structured interviews were conducted with 20 children randomly selected from the sample group. 10 research questions based on expert opinions were used as data collection tools. In the study, a significant difference was found between gender, age and nationality variables and psychological and emotional problems. According to the qualitative data of the study, it was determined that children growing up in sheltered orphanages did not have problems communicating with their friends. Most children experience a feeling of loneliness.

Key Words: Orphanage, Child, Psychological Problem, Emotional Problem.

GİRİŞ

Çocukluk, insan yaşamının doğumdan ergenlik dönemine kadar olan ilk gelişim aşamasıdır ve biyolojik, psikolojik, sosyal ve duygusal gelişimin temellerinin atıldığı kritik bir dönemdir. Bu süreçte birey, çevresel faktörler ve bakım verenlerle olan etkileşim yoluyla öğrenir ve kimlik oluşumunun temellerini atar (Berk, 2021). Çocukluk, insanın doğduğu, büyüdüğü, öğrendiği ve dünyayı tanıyarak hayattan zevk aldığı bir dönemdir. Sağlıklı bir çocukluk, bir yetişkine güven duyma, ona inanma, anlaşıldığını, duyulduğunu, sevildiğini ve çocuk görevlerinde başarılı olduğunu hissetme fırsatıdır. Çocukluk, bireyin kişiliğinin ve davranışlarının temelini oluşturan kritik bir evredir. Örneğin, "bağımlılık" özelliği çocukluk döneminde bireyin fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının güvenli bir şekilde karşılanmasını gerektirir; bu, ileriki yaşamda sağlıklı bağlanma ve sosyal becerileri için önemlidir (Ainsworth, 1979). Aynı şekilde oyun, çocuğun bilişsel gelişimini ve sosyal becerilerini destekleyen önemli bir araç olarak görülmektedir (Vygotsky, 1978). Bu nedenle çocukluk dönemi; yoğun öğrenme arzusu, peri masalları, hikayeler ve mucizeler gibi sembollerle bezenmiştir. Çocuklar için anne-baba, sevgi dolu, güçlü ve bilge bir figürdür. Çocuğun sevilerek, bir güven ortamı içinde, sağlıklı yetişmesi aileye bağlıdır. Çocuğa yol göstermek, davranışlarına yön vermek, kurallara uyumunu sağlamak, ailenin görevleri arasındadır. Ayrıca ailenin, güç durumlarda çocuğun yanında olması, onu desteklemesi, gerektiğinde denetlemesi gerekir. Çocuğun kişilik geliştirmesi,

kendi cinsel kimliğini kazanması da aile ortamında sağlanır. İnsan ilişkilerini belirleyen anlaşma, uzlaşma, bağlılık, iş birliği gibi olumlu nitelikleri çocuk evde kazanır. Anlaşmazlık, çekişme, çatışma gibi olumsuz durumlarda takınacağı tutumları da evde öğrenir (Yörükoğlu, 1993, s.94). Sağlıklı bir gelişim için çocuğun normal olarak ana-baba ve kardeşlerden oluşan bir aile çevresinde yetişmesi gereği, bugün için tıp, psikoloji, psikiyatri, eğitim ve sosyoloji gibi bilim dallarının görüş birliğine vardığı bir konudur. Toplumun oluşturan önemli unsurlardan biri şüphesiz çocuktur. Toplumun geleceği, çocukların bedensel, ruhsal ve zihinsel yönden yetişmelerine bağlıdır. Bu ise, çocuğun toplum içindeki hukuki durumunu düzenleyen kurullarla yakından ilgilidir (İnan, 1969, s.4251).

Ancak çocukluğun başka bir yanı da acı, korku, rahatsız edici anılardan oluşabilir. Özellikle anne-babasız büyümek zorunda kalan çocuklar için bu durumdan bahsedebiliriz. Yetimhanelerdeki çocuklar genellikle travmalar, stresler, afetler, ayrılıklar, kayıplar yaşamışlardır. Çocukluğundan mahrum bırakılan bir birey, bu eksikliği hayatı boyunca hisseder. Çocukluğunu özleyen bir kişi ise genellikle mutlu bir yetişkine dönüşemez. Çünkü bu dönemin bitmemiş ve çözülmemiş görevleri, yetişkinlikte korku, büyüme ve gelişme isteksizliği, endişe, güvensizlik, kaynak eksikliği ve diğer semptomlar şeklinde kendini gösterebilir (Johnson & Walker, 2018). Yetimhanelerde yetişen çocuklarda, yıllar içinde genellikle ilgisizlik ve çevreye kayıtsızlık gözlemlenmiştir. İnsanlarla yakın ilişkiler kurmakta zorlanır, merak ve girişkenlikleri azalır. Öğrenmeye karşı ilgisizlik gösterebilir ve akademik başarıları düşük olabilir. Anlama ve öğrenme becerileri, yeterince desteklenmediği durumlarda sınırlı kalabilir. Düşünme ve kavrama becerileri genellikle destek eksikliğinden etkilenebilir ve akademik başarısızlığa neden olabilir. Kısacası, zekaları donuk, duygusal tepkileri de künttür. Sevgiye susamışlardır. Birçoğu kavgacı ve saldırgan davranışlar gösterebilir. Bunların içinden yetişkin çağda suça yönelenler çıkar (Yörükoğlu, 1993, s.32-33). Yetimhanelerde bakım standardı, çocukların duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimini destekleme ve çocuklarda öğrenme motivasyonu oluşturmaya yöneliktir bu nedenle de personel sayısı ve niteliği üzerinde önemle durulmaktadır. Kurum bakımının yarattığı iki önemli sakınca olan, “ana yoksunluğu” ve “uyarıcı noksanlığı”na çözüm bulunursa, kurum bakımında da çocukların ruhsal sağlıkları yerinde ve kişilik gelişimleri normal olabilir (Arnaz,1993, s.116).

Yetimlik sorunlarını ilk olarak araştıran Çek bilim insanları J. Langmeyer ve Z. Mateycek olmuştur (IV. Yüzyılında. 335, Tsaregrad). Rus Pedagojik Ansiklopedisi, Milano'da 787'de açılan ilk eğitim evinden söz etmiştir. Gayrimeşru doğumlar ve öksüz çocuklar bu evlere toplanmıştır. Tüm ülkelerde bu tür çocukların kabulü isimsiz olarak yapılmıştır, böylece çocuğu alan kişi ile çocuğu yetimhaneye veren kişi iletişime geçememiştir. Bu

Kırgızistan'daki Yetimhanelerde Yetişen Çocukların Psikolojik ve Duygusal Problemlerinin İncelenmesi

uygulama nedeniyle, yasal statüsü olan bebekler bile çoğu zaman başkasına verilmiştir. 19. yüzyılın başlarında, Avrupa ve Amerika'nın büyük şehirlerinde çocukların bakımı ve eğitimi için evler açılmıştır. İlk yetimhaneler genellikle manastırlarda açılmış, ancak 18.-19. yüzyıllarda birçoğu devlet tarafından himaye edilmiştir. Bu tür yetimhanelerin örgütsel ve pedagojik temelleri 17. yüzyılda AG Franke tarafından atılmıştır. Bu uygulama 21. yüzyılın başlarından itibaren Almanya'da başlayıp daha sonra İngiltere, Hollanda ve Fransa'da yaygınlaşmıştır. Çocukların ebeveynsiz büyümesinin, çocuk üzerindeki etkilerinin farkına varılması ve bu olgunun bilimsel olarak anlaşılmasının başlangıcı 20. yüzyılın başlarına kadar uzanmıştır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları, güçlü ekonomik krizler ve sosyal çalkantılar, birçok terk edilmiş çocuğun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ebeveynleri olmayan çocuklar yerinden edilmiş ve toplama kamplarına yerleştirilmiştir. Bu tür çocuklar hastaneleri ve yetimhaneleri doldurmuşlardır. 20. yüzyılda yetimlerin bakımında önemli ilerlemeler kaydedilmesine rağmen, bazı uygulamalarda yüzyıllar öncesinin yöntemlerine benzerlikler görülmüştür.

Anne babasız kalan çocuklar, sürekli veya geçici olarak çocuk yetimhane ve benzeri kurumlarda kalmıştır. Hastanelerde ve sanatoryumlarda kalan bu çocuklar, fiziksel gelişim geriliği yaşamış, ciddi duygusal rahatsızlıklar göstermiş, sık hastalanmıştır ve bu nedenle ölüm oranları artmıştır. Bu durumu, İspanyol piskoposunun 1860 yılına dayanan şu deyişi doğrular niteliktedir: 'Yetimhanede çocuk üzülür ve nice kederlerle ölür.' Önceleri bunun sebeplerinin yoksulluk, sağlıksız beslenme, uygunsuz yaşam koşulları olduğu düşünülmüştür. Bu sorunlar giderildiğinde, iyi ve temiz yatakhaneler ile hastaneler oluşturulmuş, tüm hijyen kurallarına uyulan çalışmalar yapılmış ve uygun tıbbi bakım sağlanmıştır. Ancak, çocukların durumu temelden iyileşmemiş ve bazı durumlarda daha da kötüleşmiştir. Hastanedeki ve yetimhanedeki çocukların diğer bir sorunu ise ortamdır: monoton, devlete ait bir yapı, az sayıda oyuncak ve yetersiz uyarıcılarla çocuklara yoksullaştırılmış bir ortam sunulmuştur. 20. yüzyılın ortalarında D. Bowlby ve R. Spitz, 'Anne Yoksunluğu'nun çocuk gelişimi üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymuşlardır. Psikolojik araştırmalar, Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) bu soruna dikkat çekmesine yol açmıştır. WHO'nun yayınlarında, sosyal açıdan önemli sorunlar çıkmıştır; çocuk suçluluğu, genç uyuşturucu bağımlılığı, erken yaşta hamilelik, AIDS, SARS vb. WHO, 1950-1960 yıllarında anne ve çocuğun uzun süreli ayrılması sorununu ele alıp, çocuk hastanelerinin, yetimhanelerin ve bu tür diğer kurumların çalışanlarını duygusal bir sıcaklık atmosferi yaratmaya çağırmıştır. Böylece, 20. yüzyılın ortalarında, küçük bir çocuğun gelişimi için en önemli koşulun, anneye (veya annenin yerini alan başka bir yetişkinle) yakın ve kalıcı duygusal bağların varlığı olduğu bilimsel olarak kanıtlanmış ve genel kabul görmüştür. Bu tür

bağların eksikliği ise ‘anne yoksunluğu’ (maternal deprivation) olarak adlandırılmıştır (Bowlby, 1951).

Petrov ve Ivanova'nın kapalı tipteki çocuk kurumlarında yaptığı araştırmalarda iki uç nokta gözlemlenmiştir. Bir yandan, yetimhane ve yatılı okul çocuklarının aile ortamında büyüyen çocuklardan farklı olmadığı ve problemlerinin maddi destekle çözülebileceği düşünülmüştür. Diğer yandan, artık yetimhanelerde ve yatılı okullarda neredeyse hiç sağlıklı çocuğun bulunmadığı ve çocukların genetik faktörlere bağlı olarak somatik ve zihinsel hastalıklara sahip olduğu yönünde bir görüş ortaya çıkmıştır. Dünyanın birçok ülkesinde yapılan araştırmalar, ailenin dışında büyüyen çocukların gelişiminde özel bir yol izlediğini ve belirli karakter, davranış ve kişilik özellikleri geliştirdiğini, ancak bunların genel bir model içinde açıklanmasının genellikle imkânsız olduğunu göstermektedir (Petrov & Ivanova, 2015). Peterson ve arkadaşlarının (1961) yaptıkları bir araştırmaya göre, otoriter ana-baba tutumu, çocuklarda saldırganlık, utangaçlık, aşırı içe kapanıklık, okuldan kaçma, çalma gibi olumsuz özelliklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Barrett (1979), çocukları doğal oyun ortamında gözlediği araştırmasında, erkek çocukların kız çocuklara oranla hem fiziksel hem de sözel saldırganlık açısından daha yüksek puan aldıklarını tespit etmiştir. Kuiper (1979) ve Rizley (1978) yaptıkları araştırmalarda, depresyonlu bireylerin olumsuz kişisel olayları depresyon yaşamayan kişilere oranla daha fazla kendi yeteneklerine yüklediklerini ve bu bireylerin kendilerini yetersiz olarak algıladıklarını bulmuşlardır. Parker (1983), aşırı denetim ve baskı, sevgi azlığıyla birlikte bulunduğu zaman, çocukları çok olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Parker'in araştırmaları, ana-babanın aşırı koruyuculuğu çocukta ileride duygusal problemlere ve depresyona yatkınlık oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu tür çocukların sadece psikolojik değil, aynı zamanda somatik sapmalarının nedeninin psikolojik faktör olduğunu söylemişler. Yukarıdaki araştırmalar ve tartışmalar dikkate alınarak bu çalışmada, Kırgızistan'ın Bişkek ilindeki yetimhanelerde yetişen çocukların, psikolojik ve duygusal problemleri sorun olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Kırgızistan'ın Bişkek ilindeki yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemlerini belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemleri nelerdir?
- Yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemleri; Cinsiyet, Yaş ve Uyruk değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

Kırgızistan'daki Yetimhanelerde Yetişen Çocukların Psikolojik ve Duygusal Problemlerinin İncelenmesi

- Yetimhanedeki çocuklar kendilerini nasıl hissetmektedir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, karma araştırma yöntemi (mixed method research) kullanılmıştır. Karma yöntem (mix-method), araştırmacının nicel ve nitel verileri kullanarak araştırma soru ya da sorularına cevap araması şeklinde tanımlanmaktadır (Nagy & Biber, 2010, s. 3). Karma yöntem çalışmaları, bir araştırmacının araştırma probleminin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için tek tür veri yerine hem nicel hem de nitel verileri kullanmasına uygun araştırmalardır (Creswell, 2005).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Bişkek şehrindeki yetimhanelerde yetişen ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 90 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan çocukların cinsiyet, yaş ve uyuşu Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunda yer alan yetimhanelerde yetişen çocuklara ilişkin bilgiler

Değişkenler		f	%
Cinsiyeti	Erkek	48	37.8
	Kadın	42	43.2
Yaş	12-13 arası	11	12.22
	14-15 arası	21	23.33
	16-17 arası	43	47.77
	18 ve ileri	15	16.66
	Toplam	90	100
Uyuşu	Kırgız	48	37.8
	Rus	42	43.2

Tablo da gösterildiği üzere çalışma grubunu 48'i erkek, 42'si ise kız olmak üzere toplamda 90 çocuk oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada nicel veriler, Derogatis ve arkadaşları tarafından geliştirilen SCL-90 Ruhsal Belirti Tarama Listesi ile toplanmıştır. Nitel veriler ise, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Bu ölçme aracı, bireylerdeki psikolojik belirtilerin düzeyini ve hangi alanlara yayıldığını belirlemek amacıyla aşağıdaki alt boyutlardan oluşmaktadır.

Nicel Veri Toplama Aracı:

Araştırmada, nicel verileri toplamak ve çocukların genel ruh sağlığını belirlemek için, Derogatis ve arkadaşları tarafından geliştirilen SCL-90 olarak

bilinen Ruhsal Belirti Tarama Listesi kullanılmıştır. Bireylerdeki psikolojik belirtilerin ne düzeyde olduğunu ve hangi alanları kapsadığını belirleyen bu ölçme aracı şu alt boyutlardan oluşmaktadır.

1.Somatizasyon: Burada bir takım bedensel yakınmalar söz konusudur. Bunların başlıcaları şunlardır: Beden sıcaklığının değişmesi, solunum bozukluğu, nabız dengesizliği, baş ağrıları, mide ile ilgili rahatsızlıklar, kilo değişmesi, egzama vb.

2.Obsesif - kompulsif: Obsesif - kompulsif bozukluk yaşayan kişilerin yakınmaları beş temel kategoride toplanabilir. a)Kontrol etme ritüelleri, b)Temizlik ile ilgili ritüeller, c)Kompulsiyonların eşlik etmediği obsesif düşünceler, d)Obsesif yavaşlık, e)Karma kompulsiyonlar.

3.Kişilerarası Duyarlık: Kişilerarası duyarlık alt testi, bireyin kendini başkaları ile karşılaştığında, kişisel yetersizlik ve küçüklük duygularına kapılarak kişilerarası ilişkilerinde kendini küçük görmesi, zorluk çekmesi, rahatsızlık hissetmesi gibi olumsuz beklentileri ifade etmektedir.

4.Depresyon: Bu dönemin temel karakteristiği, en az iki hafta süreyle yaşanan depresif duygu durumu ya da hemen hemen her şeye ilgisizlik ve bunlara eşlik eden yan belirtilerdir. Yan belirtiler arasında iştah bozulmaları, kilo değişmeleri, uyku bozuklukları, psiko-motor bozuklukları, değersizlik ve suçluluk duyguları, düşünce ve dikkat toplama güçlükleri, tekrar tekrar gelen ölüm ve intihar düşünceleri ya da girişimleri sayılabilir.

5.Kaygı: Gerginlik, huzursuzluğun devamlı ve uzun süreli olmasıdır. Kişi bu huzursuzluğun gerçek sebebini bilmemektedir. Kişinin günlük yaşantısı alt-üst olur.

6.Öfke ve Düşmanlık (Hostility): Bu ölçek, kızma, huzursuz olma, karşı koyma, saldırganlık, sinirlilik ve öfke hali gibi özellikleri yansıtır.

7.Fobik Anksiyete: Belirli bir nesne ya da duruma karşı duyulan yoğun korku ile belirlenir. Tehlikenin yoğunluğu, tehlikeli olduğu varsayılan durumla orantısızdır.

8.Paranoid Düşünce: Bu ölçekte yer alan maddeler düşmanlık, şüphe, büyüklük, merkezilik ve yansıtıcı düşünceler, bağımsızlığını kaybetme korkusu, hezeyanlar gibi paranoid davranışları belirler.

9.Psikotizm: Bu boyut insanlardan, ilişkilerden giderek bir soyutlanma meydana gelip dramatik belirtilere doğru aşamalı bir gidişi göstermektedir. İçeride kapanmak, izole olmak gibi.

10.Skalalar: Uyku, iştah bozukluğu ve suçluluk duyguları ile ilgili belirtileri ortaya çıkarmaktadır.

Kırgızistan'daki Yetimhanelerde Yetişen Çocukların Psikolojik ve Duygusal Problemlerinin İncelenmesi

SCL-90-R'nin Puanlanması: SCL-90-R, 90 sorudan oluşan bir ölçektir. Ölçeği cevaplayan birey, her soru için; (0)Hiç, (1)Çok az, (2)Orta derece, (3)Oldukça fazla, (4)İleri derecede şeklinde işaretlemelerde bulunarak beş dereceli bir ölçme ifadesi vermektedir. Bireyin alt ölçeklerle ilgili puanı, maddelere verdiği dereceler toplanıp, o alt ölçekteki madde sayısına bölünerek bulunmaktadır. Bu işlem, tüm alt ölçekler için yapılır. Örneğin; Depresyon alt ölçeğinde yer alan semptom maddelerinden bireyin aldığı toplam puan, depresyon boyutu ile ilgili semptom sayısına bölünmüş ve böylece bireyin depresyon puanı elde edilmiştir. SCL-90-R'nin her bir alt alan ve Genel Semptom puanı belirlenirken, grupların puan sınırları: 0.00 (Hiç)'den 1.00'e kadar olan puanlar "psikolojik belirti düzeyi düşük" yani normal sınırlarda kabul edilmiş, 1.00'dan yukarısı "psikolojik belirti düzeyi yüksek" olarak kabul edilmiştir.

SCL-90-R'nin Güvenirliği: Tufan (1987), envanterin güvenirliliği ile ilgili yaptığı araştırmalarda korelasyon katsayısını 0.83 olarak bulmuştur. SCL-90-R'nin Geçerliliği: Derogatis ve arkadaşları (1976), tarafından yapılan araştırmada SCL-90-R ile M.M.P.I. (Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri)'nin çeşitli skalaları arkasındaki korelasyon değerleri 0.41 ile 0.64 arasında bulmuşlardır (Kılıç, 1987, s.63). Verilerin analizinde, aritmetik ortalama ve %'lik değerler kullanılmıştır.

Nitel Veri Toplanma Aracı:

Bu araştırmada, yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal probleminin incelenmesi için araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanması için literatür taraması yapıp konuyla ilgili diğer çalışmalar taranmıştır. Elde edilen verilerden yola çıkılarak taslak bir form hazırlanmış ve uzman görüşü alındıktan sonra formda yer alan sorulara son şekli verilmiştir. Görüşme formunda yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemleri olup olmadığına öğrenmeye yönelik 10 soru bulunmaktadır. Bu sorular şu şekildedir:

- Burada (yetimhanede) kendini nasıl hissediyorsun?
- Buradaki yaşamında genel olarak seni üzen durumlar nelerdir?
- Yalnızlık hakkında ne düşünüyorsun?
- Kendini yalnız hissettiğin anlar oldu mu?
- Çok özleyeceğin biri var mı?
- Seni endişelendiren durumlar nelerdir?
- Genellikle hangi durumlarda ağlama hissi yaşıyorsun?
- Arkadaşların sana nasıl davranıyorlar?
- Senin korkutan durumlar nelerdir?
- Okulunda seni utandıracak bir durum oldu mu ya da oluyor mu?

Verilerin analizi:

Verilerin analizinde parametrik veya parametrik olmayan testlerden hangisinin kullanılması gerektiğini belirlemek üzere, verilerin normal dağılım şartını yerine getirip getirmediğine bakılmıştır. Bunun için ilk olarak Shapiro-Wilk testine bakılmış ve sonucun anlamlı ($p < .05$) olduğu belirlenmiştir. Ayrıca verilerin basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmıştır. Morgan ve arkadaşlarına (2011) göre basıklık ve çarpıklık değerleri +1.00 ve -1.00 aralığında, Field'e (2009) göre ise bu değerler +2.00 ile -2.00 aralığında bulunuyorsa verilerin normal dağılım koşulunu yerine getirdiği varsayılmaktadır. Tabachnick ve Fidell (2013) ise, verilerin normal dağılıma sahip olabilmesi için bu değerlerin +1.5 ve -1.5 aralığında olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Buna göre çalışmanın verilerinin basıklık değerinin -1.10 ve çarpıklık değerinin ise 6.73 olduğu belirlenmiş, dolayısıyla verilerin normal dağılım koşulunu yerine getirmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle verilerin analizinde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. İkili değişkenler arasındaki farkların belirlenmesinde Mann-Whitney-U testi ve daha fazla değişkenler arasındaki farkların belirlenmesinde ise Kruskal-Wallis testinden yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi ($p < .05$) olarak alınmıştır. Araştırmada elde edilen nitel veriler ise içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinin temel amacı toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaç doğrultusunda toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir şekilde düzenlenip veriyi açıklayan temaların belirlenmesi gerekmektedir. Nitel araştırma verileri; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamada analiz edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 242-243). Bu araştırmada, katılımcılara uygulanan her bir görüşme formu K1, K2, K3... şeklinde kodlanmıştır. Görüşme formunda yer alan sorulara verilen yanıtlar araştırmacı tarafından irdelenmiş ve önceden belirlenen bir kod içeriği olmadan ifadelerin özüne bağlı kalınarak kodlamalar yapılmıştır. Kodlama yapılırken sık kullanılan ifadelerin belirlenmesine dikkat edilmiştir. Birbirine benzer kodlar arasında ortak yönler bulunarak temalar oluşturulmuştur. Bulguların sunumunda katılımcıların dile getirdiği ifadeler verilmiş ve elde edilen veriler araştırmacı tarafından yorumlanarak birtakım sonuçlar elde edilmiştir. Çalışmadaki nitel verilerin analizlerinde ise, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde, geçerliliği sağlamak amacıyla, katılan çocukların verdikleri cevaplardan doğrudan alıntılar yapılarak Ç1, Ç2, Ç3... şeklinde kodlama oluşturulmuştur. Veriler oluşturulurken sırasıyla şu süreçler izlenmiştir: Öncelikle yetimhanelerde yetişen çocuklarla görüşmeler yapılmış, bu görüşme sürecinde 10 açık uçlu soruya yer verilmiş ve çocukların verdikleri cevaplar Kırgızca'dan Türkçeye, anlamına göre çevrilmiş, Word programında yazıya geçirilmiştir.

BULGULAR

1.Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmanın nicel verileri yetimhanelerde yaşayan toplam 90 çocuğa uygulanan ölçeklerden elde edilmiştir. Bu veriler analiz edilerek araştırmanın amaç ve alt amaçlarına ilişkin bulgular ve yorum aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyet değişkenine göre ölçeğin alt boyutlarına yönelik bağımsız örneklem t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	p
Somatizasyon	Erkek	48	19,0208	7,38742	88	-1,411	,162
	Kadın	42	21,1905	7,15077			
O.K	Erkek	48	18,3542	5,70364	88	-1,358	,178
	Kadın	42	20,0476	6,12055			
Kişilerarası. Duyarlılık	Erkek	48	18,0208	6,33964	88	-1,094	,277
	Kadın	42	19,5952	7,31207			
Depresyon	Erkek	48	23,4792	8,57505	88	-1,889	,062,
	Kadın	42	27,2619	10,41589			
Kaygı	Erkek	48	17,4375	7,21672	88	-1,465	,146
	Kadın	42	20,0714	9,77900			
Düşmanlık	Erkek	48	10,7708	4,57672	88	,355	,723
	Kadın	42	10,4524	3,82037			
Fobik	Erkek	48	10,1875	4,47526	88	-,358	,721
	Kadın	42	10,5238	4,40752			
Paranoid	Erkek	48	11,1875	3,57090	88	-,435	,665
	Kadın	42	11,5476	4,28385			
Psikotizm	Erkek	48	17,8958	6,85795	88	-,520	,605
	Kadın	42	18,9048	11,27875			

Tablo 2’de yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumu Bağımsız örneklem T-testi ile incelenmiştir. T-test sonucunda kadın ve erkek çocukları arası istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Tablo 3. Yaş değişkenine göre ölçeğin bütünü ve alt boyutlarına yönelik Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Yaş	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Ölçeğin Geneli	12-13	11	3	46,55	3,261	,353
	14-15	21		54,14		
	16-17	43		42,27		
	18 ve ileri	15		41,90		
Alt Boyutlar	Yaş	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Somatizasyon	12-13	11	3	46,55	1,569	,666

	14-15	21		54,14		
	16-17	43		42,27		
	18 ve ileri	15		41,90		
O.K	12-13	11	3	44,36	2,631	,452
	14-15	21		51,71		
	16-17	43		43,51		
	18 ve ileri	15		43,33		
Kişilerarası Duyarlılık	12-13	11	3	49,73	3,389	,335
	14-15	21		51,60		
	16-17	43		43,80		
	18 ve ileri	15		38,73		
Depresyon	12-13	11	3	50,45	2,878	,411
	14-15	21		52,90		
	16-17	43		42,73		
	18 ve ileri	15		39,43		
Kaygı	12-13	11	3	45,00	7,811	,050
	14-15	21		51,93		
	16-17	43		45,45		
	18 ve ileri	15		37,00		
Düşmanlık	12-13	11	3	56,09	4,085	,252
	14-15	21		54,95		
	16-17	43		41,76		
	18 ve ileri	15		35,23		
Fobik	12-13	11	3	42,36	5,814	,121
	14-15	21		41,74		
	16-17	43		51,03		
	18 ve ileri	15		37,20		
Paranoid	12-13	11	3	13,844	,780	,854
	14-15	21		15,268		
	16-17	43				
	18 ve ileri	15				
Psikotizm	12-13	11	3	80,745	1,558	,669
	14-15	21		83,798		
	16-17	43				
	18 ve ileri	15				

Tablo 3'te yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemlerinin yaş değişkenine göre farklılaşma durumuna, ölçeğin geneli ve alt boyutlarına yönelik Kruskal-Wallis testi ile bakılmıştır. Test sonucuna göre yaş grupları arasında kaygı boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. χ^2 (Sd=3, N=90)= 7,811; (p≤0.05). Bu farklılığın 12-13 yaş grubundaki çocukların lehine olduğu görülmüştür.

2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular

1.Yetimhanelerde yetişen çocukların duygusal problemlerine ilişkin bulgular

1.1. Yetimhanede kendini nasıl hissediyorsun?

Tablo 4. Çocukların yetimhanedeki duygu durumu

Temalar	f	%
Kendimi kötü hissediyorum	7	53.8
Kendimi iyi hissediyorum	5	41.6
Büyükler bize şiddet uyguluyor	6	50
Büyükler bize kızıyor	6	50
Yetimhanedeki öğretmenler bize şiddet uyguluyor	9	75

Tablo 4 incelendiğinde çalışma grubundaki çocukların %53,8'inin kendisini kötü hissettiği, %41.6'sının kendisini iyi hissettiği, %50'sine büyüklerin şiddet uyguladığı, %50'sine büyüklerin kızdığı, %75'ine öğretmenlerin şiddet uyguladığı sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 4 incelendiğinde çalışma grubundaki bazı çocukların yetimhanede kendilerini kötü hissetme nedeni olarak akranlarının ve yetimhane çalışanlarının kötü davranışları olduğu görülmektedir. Ve ayrıca bazı yetimhanelerin ekonomik durum yetersizliği ve materyal erişim eksikliği de çocukların yetersiz hissetmesine neden olmaktadır.

Tablo 4 incelendiğinde yetimhanelerde yetişen çocukların yetimhanede kendilerini kötü hissetme sebebi olarak sundukları cevaplar şöyledir:

Ç1: Burada kendimi kötü hissediyorum ve burası hoşuma gitmiyor. Büyükler bize kızıyorlar, şiddet uyguluyorlar ve öğretmenlerimiz bize ses yükseltip bazen vurabiliyorlar. Çoğunlukla kendimi mutsuz ve üzgün hissediyorum.

Ç4: Kendimi kötü hissediyorum çünkü annem gelmiyor.

Ç6: Ben buraya geldikten sonra başım bitlendi. Her zaman başım ağrıyor. Büyük ablalar bana kızıyorlar.

Ç8: Kendimi kötü hissediyorum çünkü büyükler bana fiziksel ve psikolojik şiddet uyguluyorlar.

Ç9: Kendimi kötü hissediyorum. Bana ve erkek kardeşime şiddet uygulanıyor. Burayı hiç sevmiyorum, kendi evime gitmek istiyorum.

Ç11: Büyükler bize şiddet uyguladığı için biraz üzülüyorum. Bir kere kafamı yaraladılar, çok fazla kan çıktı. Eğer büyükler şiddet uygulamasaydı hayatım daha iyi olurdu.

Ç2: Kendimi burada çok iyi hissediyorum. Burayı seviyorum ve buradan gitmek istemiyorum. Evde abimden şiddet görüyordum.

Ç3: Burada kendimi çok rahat hissediyorum ve çok arkadaşım var.

Ç5: Burada kendimi çok rahat hissediyorum, burayı seviyorum.

Ç7: Genelde kendimi iyi hissediyorum ama bazen üzülüyorum.

Ç8: Genelde kendimi iyi hissediyorum ama bazen büyükler bize kızdığı için kendimi garip hissediyorum.

Ç12: Benim burada çok arkadaşım olduğu için kendimi iyi hissediyorum. Ama burada çok fazla kalmak istemiyorum.

1.2. Buradaki yaşamında genel olarak seni üzen durumlar nelerdir?

Tablo 5. Yetimhanede yetişen çocukları üzen durumların cevapları

Temalar	f	%
Annemin verdiği oyuncuğu kaybettiğimde çok üzülüyorum	1	8.33
Abim beni çok üzüyor	1	8.33
Annem	5	41.66
Babam	3	25
Öğretmenlerin bana karşı davranışları	5	41.66
Büyük kızlar	4	33.33
Ailemin olmaması	2	16.66
Arkadaşlarımın olmaması	1	8.33
Sebepsiz uygulanan şiddet	1	8.33

Tablo 5'e göre çalışma grubundaki çocukların %8.33'nü annesinin verdiği oyuncuğu kaybedenler, %8.33'nü abisi, %41.66'sını annesi, %25'ini babası, %41.66'sını öğretmenlerin davranışı, %33.33'ünü büyük kızlar, %16.66'sını aile yoksunluğu, %8.33'ünü arkadaş yoksunluğu, %8.33'ünü sebepsiz uygulanan şiddet üzmektedir.

Ç1: Bazen annemin verdiği oyuncuğu kaybediyorum, Hiç bulamayacak olma düşüncesi beni üzüyor.

Ç2: Abim beni üzüyor çünkü o beni sevmiyor ve her zaman bana şiddet uyguluyor. Ben de buraya ondan kaçıp geldim. Annem ve babam yok. Ayrıca abim beni geri alabilir düşüncesi beni çok üzüyor.

Ç3: Bir ailem olmaması beni çok üzüyor.

Ç4: Beni öğretmenlerimin davranışı üzüyor.

Ç5: Öğretmenlerimin bize olan fiziksel ve psikolojik davranışı beni üzüyor.

Ç6: Annemin beni bırakıp gitmesine üzülüyorum.

Ç7: Ailem olmadığı ve burada kaldığım için çok üzülüyorum.

Ç8: Annem. Çünkü o artık gelmiyor.

Kırgızistan'daki Yetimhanelerde Yetişen Çocukların Psikolojik ve Duygusal Problemlerinin İncelenmesi

Ç9: Faydasız ve sahipsiz olma düşüncesi beni çok üzüyor.

Ç10: Arkadaşımın olmaması beni üzüyor.

Ç11: Annemin olmaması beni çok üzüyor.

Ç12: Sebepsiz şiddete maruz kalmak beni çok üzüyor. Önceden annem bana çok fazla sebepsiz fiziksel ve psikolojik şiddet uygulardı.

1.3. Yalnızlık hakkında ne düşünüyorsun? Kendini yalnız hissediyor musun?

Tablo 6. Yalnızlık hakkındaki cevaplar

Tamalar	f	%
Annesi ya da babası öldüğünde insan yalnızlık yaşar	1	8.33
İnsanın ailesi olmadığına veya yakınları olmadığına yalnızlık yaşar	5	41.66
Yalnızlığın ne olduğunu anlatamam	2	16.66
İnsanın kimsesi olmadığına yalnızlık yaşar	4	33.33
Kendimi yalnız hissediyorum	8	66.66
Kendimi yalnız hissetmiyorum	4	33.33

Tablo 6 incelediğinde çalışma grubundaki çocukların %8.33'ü annesi ya da babası olmadığını, %41.66'sı hem ailesi hem de yakınları olmadığını, %8.33'ü yalnızlığın ne olduğunu anlatamadığını, %8.33'ü yalnızlığın ne olduğu bilmediğini, %33.33'ü kimsesizliğin yalnızlık sayıldığı söylemişlerdir. Aynı zamanda bu tablo %66.66 kişi yalnız hissettiğini, %33.33 kişi yalnız hissetmediğini ifade etmiştir.

Ç1: Ebeveyni vefat edenler yalnız insanlardır. Evet, ben kendimi yalnız hissediyorum.

Ç2, Ç3: İnsanın ailesi ve yakınlarının olmamasına yalnızlık denir. Evet, bazen kendimi yalnız hissediyorum ve ağlıyorum.

Ç4: Yalnızlığın ne olduğunu biliyorum ama ifade edemiyorum. Kendimi yalnız hissetmiyorum. Benim ablam ve arkadaşlarım var.

Ç5, Ç7: Yalnızlık insanın kimsesiz olmasıdır. Ben yalnız değilim, benim ablam ve kardeşim var.

Ç6: Yalnızlığın ne olduğunu bilmiyorum. Ama kendimi yalnız hissediyorum, çünkü annem yok.

Ç8, Ç9: Yalnızlık insanın kimsesiz olmasıdır. Ben her zaman kendimi yalnız hissediyorum.

Ç10, Ç11: Ebeveyni olmayan kişiler yalnızlık yaşarlar. Ben kendimi yalnız hissediyorum.

Ç12: Ebeveyni olmayan kişiler yalnızlık yaşarlar. Ben kendimi yalnız hissetmiyorum. Benim teyzem var ve buradakileri yakınım olarak görüyorum.

1.4. Seni endişelendiren durumlar nelerdir?

Tablo 7. Yetimhanede yetişen çocukları endişelendiren durumlara verilen cevaplar

Temalar	f	%
Yetimhanede sonsuza kadar kalma ihtimalimin olması beni endişelendiriyor	5	41.66
Benim annem beni burada tamamen bırakacak düşüncesi	3	25
Bulduğum durum beni endişelendirir	1	8.33
Geleceğim nasıl olacak düşüncesi	3	25
Akademik başarılarım	1	8.33
Ailem nerede, ne yapıyor, hayatta mı düşünceleri	1	8.33
Beni endişelendiren durum yok	3	25

Tablo 7 incelediğinde %41,66'sını yetimhanede sonuna kadar kalma ihtimali düşüncesi, %25'ini annelerinin tamamen yetimhanede bırakacak olması düşüncesi, %8.33'ünü bulunduğu durum, %25'ini geleceği, %8.33'ünü akademik başarısı, %8.33'ünü ailesinin durumu endişelendirmektedir ve %25'ini endişelendiren durum bulunmamaktadır.

Ç1, Ç9, Ç10: Burada tamamen kalma ihtimalimin olduğu düşüncesi beni endişelendirir.

Ç2, Ç4: Annem beni burada bırakacak ve asla gelmeyecek düşüncesi beni çok endişelendirir.

Ç3, Ç5, Ç7: Beni endişelendiren durum bulunmamaktadır.

Ç6, Ç11: Ailem beni bıraktı. Ve benim geleceğim artık nasıl olur bilmiyorum, işte bu konu beni endişelendiriyor.

Ç8: Ben kaybolmuştum. Ailem nasıldır, kardeşlerim büyümüş mü, değişmiş mi ve neredeler acaba düşünceleri beni endişelendirir.

Ç12: Ders başarılarım. Biraz tembel olduğum için not sonuçlarım hakkında endişeleniyorum. Ve burada ömür boyunca kalma ihtimali beni çok endişelendiriyor.

1.5. Genellikle hangi durumlarda ağlama duygusu hissediyorsun?

Tablo 8. Çocukları ağlatan nedenlerin cevapları

Temalar	f	%
Annemi özlediğimde	4	33.33
Canım acıdığımda	1	8.66
Babamı özlediğimde	2	16.66
Ben ağlamam	1	8.66
Ailemi özlediğimde	2	16.66

Kırgızistan'daki Yetimhanelerde Yetişen Çocukların Psikolojik ve Duygusal Problemlerinin İncelenmesi

Tablo 8 incelediğinde %33.33'ü annesini özlediğinde, %8.66'sı canı acıdığında, %16.66'sı babasını özlediğinde, %16.66'sı ailesini özlediğinde ağladığını ve %8.66'sı ağlamadığını belirtmiştir.

2. Yetimhanelerde Yetişen Çocukların Psikolojik Problemlerine İlişkin Bulgular

2.1. Çok özleyeceğin biri var mı?

Tablo 9. Çocukların özlediği kişilere verdiği cevaplar

Temalar	f	%
Annemi özlüyorum	4	33.33
Babamı özlüyorum	3	25
Ailemi özlüyorum	3	25
Tezemi özlüyorum	1	8.66

Tablo 9 incelediğinde %33.33'ü annesini, %25'i babasını, %25'i ailesini ve %8.66'sı teyzesini özlediğini ifade etmiştir.

Ç1: En çok annemi özlüyorum. Onunla çok zaman geçiremedim, çünkü annem öldü. Keşke annem hayatta olsaydı, ama bu da benim kaderimmiş.

Ç12: Ben kendi tezemi özlüyorum. Ben onu çok seviyorum, teyzem de beni çok seviyor. Ama o beni buradan alamıyor. Onların evinde kedisi var, o kediyi de çok özledim.

2.2. Senin korktuğun şeyler var mı genelde nelerden korkuyorsun?

Tablo 10. Yetimhanede yetişen çocukların korktuğu şeyler

Temalar	f	%
Kandan korkarım	1	8.66
Abim ile öğretmenlerden korkarım	1	8.66
Abladan	1	8.66
Hiçbir şeyden korkmuyorum	2	16.66
Büyük kızlardan	3	25
Karanlıkta yalnız dışarıya çıkmaktan korkarım	1	8.66
Başka birinin beni evlatlık edinmesinden korkarım	1	8.66
Burada sonsuza kadar kalmaktan korkarım	2	8.66

Tablo 10 incelediğinde %8.66'sı kandan, %8.66'sı abisi ve öğretmenlerinden, %8.66'sı abladan, %16.66'sı hiç bir şeyden, %25'i büyük kızlardan, %8.66'sı karanlıkta yalnız dışarıya çıkmaktan, %8.66'sı evlatlık edinilmekten, %8.66'sı yetimhanede sonsuza kadar kalmaktan korktuğu ifade etmiştir.

Ç3: Ben Abladan korkuyorum, çünkü o bana şiddet uyguluyor. Ben ondan hiç kaçamam, o öğretmenleri bile dinlemiyor.

Ç5: Karanlıkta yalnız dışarıya çıkmaktan korkuyorum. Beni birisi kaçırmaya diye korkuyorum.

Ç8: Tanımadığım birisi beni evlatlık edinebilir diye korkuyorum.

2.3. Arkadaşların sana nasıl davranıyorlar?

Tablo 11. Arkadaşlarının çocuklara olan davranışlarının cevapları

Temalar	f	%
İyi davranıyorlar	8	66.66
Kötü davranıyorlar	3	25
Arkadaşım yok	1	8.66

Tablo incelediğinde %66.66'sı arkadaşlarının iyi, %25'i kötü davrandığını söylemiştir ve %8.66'sı arkadaş olmadığını söylemiştir.

Ç1: Benim çok arkadaşım var ve onlar bana çok iyi davranıyor.

Ç8: Buradaki arkadaşlarım ve okuldaki arkadaşlarım bana kötü davranıyorlar, kötü sözler söylüyorlar, benimle arkadaş olmak bile istemiyorlar ve bu durum beni bazen çok üzüyor.

Ç11: Benim arkadaşım yok.

2.4. Okulda seni utandıracak bir durum oldu mu ya da oluyor mu?

Tablo 12. Çocukları utandıran durumların cevapları

Temalar	f	%
Beni utandıran durum olmadı	4	33.98
Kendimden	4	33.98
Benim bazı dişlerim döküldü. Ondan çok utanıyorum.	1	8.66
Başım bitlendi ve okulda benimle dalga geçtiğinde utanmışım	1	8.66
Dans ettiğim anda çok utanmışım, çünkü herkes güldü.	1	8.66
Kardeşimden utanıyorum	1	8.66

Tablo incelediğinde %33.98'i utandıran bir durum olmadığını, %33.98'i kendisinden %8.66'sı dişleri döküldüğü için, %8.66'sı başı bitlendiği için, %8.66'sı dans ettiği için utandığını %8.66'sı kardeşinden utandığını belirtmiştir.

Ç6: Dişlerim döküldüğü için utanıyorum. Konuştuğum zaman belli oluyor. Bazen yeni ortama girdiğimde hiç konuşmuyorum, çünkü dişlerimden utanıyorum.

Ç7: Buraya ilk geldiğimde başım bitlendi. Okulda da öğretmenim fark edip sınıfın içinde söyledi ve herkes güldü, o anda çok utanmışım.

Ç8: Ben kendi kardeşimden utanıyorum çünkü o çok yaramaz ve herkes ona kızıyor. Ben kardeşimin biraz değişmesini istiyorum. O yaramazlık yaptığında bize kızıyorlar ve büyük çocuklar onu dövüyorlar.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Kırgızistan'daki yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemlerini incelemek amacıyla gerçekleştirilen çalışma grubu 42 kız ve 48 erkekten oluşmaktadır. Yaş değişkenine göre araştırmaya katılan çocuklar 12-13 yaş arası 11, 14-15 yaş arası 21, 16-17 yaş arası 43, 18 ve üstü 15 çocuktan oluşmaktadır. Ayrıca uyruk değişkenine göre 48 Kırgız ve 42 Rus çocuk, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmanın alt amaçları kapsamında yetimhanede yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemlerinin cinsiyet, yaş, uyruk değişkenlerine göre farkları incelenmiştir. Yaş değişkenine göre çocukların psikolojik ve duygusal problemleri incelendiğinde yaş grupları arasında kaygı boyutunda anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu farklılığın 12-13 yaş grubundaki çocukların lehine olduğu görülmüştür. Bu sonucu destekleyen Bowlby'in Attachment and Loss: Volume I. Attachment (1969) ve Sachs, J. L. Psychological Effects of Institutionalization in Children (2017) çalışmaları, kaygı boyutundaki anlamlı farklılığın nedenini açıklamıştır. Bowlby (1969), yetimhanelerde yaşayan çocukların yaşlarına göre psikolojik ve duygusal problemlerinde farklılıklar olduğunu açıklamıştır. Araştırmada yaş değişkeninin, çocukların gelişimsel süreçlerini ve yaşadıkları travmaların etkilerini önemli ölçüde etkileyen bir faktör olduğunu tespit edilmiştir. Bu değişkenin, çocukların psikolojik sağlığını ve travmalara karşı verdikleri tepkileri belirlemede önemli bir rol oynadığını gözlemlenmiştir. Ergenlik döneminde bireyler, bağımsızlık kazanma isteği ile aile, okul ve toplum gibi kurumsal yaşamın kısıtlamaları arasında bir çatışma yaşayabilirler. Bu süreçte duygusal bağların önemi artar ve özellikle güven duygusu gelişimi kritik bir rol oynar. Ancak, yetimhanelerde büyüyen ergenler, bu bağların yeterince sağlanamaması nedeniyle güven duygusu eksikliği yaşayabilir ve sosyal ilişkiler kurmada zorluklarla karşılaşabilirler (Bowlby, 1988; Steinberg, 2014).

Yaş değişkeni, çocukların yaşadıkları psikolojik ve duygusal travmaların seyrini de etkileyebilir (Smith & Jones, 2020). Erken yaşlarda yaşanan duygusal ihmal ve travma, ilerleyen yaşlarda farklı biçimlerde kendini gösterebilir. Bu nedenle, yaşa göre psikolojik destek ve müdahale stratejileri farklı olmalıdır. Yaşa uygun psikolojik müdahaleler geliştirilmesi, çocuk evlerinde yaşayan çocukların iyileşme süreçlerini hızlandırabilir ve sağlıklı bir psikolojik gelişime yönlendirebilir (Brown & Smith, 2019). Uyruk değişkenine göre yapılmış olan analiz sonucunda yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemlerinde istatistiksel olarak bir farklılık bulunmamıştır. Cinsiyet değişkenine göre yapılmış olan analiz sonucunda yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemlerinde istatistiksel olarak bir farklılık

bulunmamıştır. Beck, A. T., & Dozois, D. J. A. (2011) tarafından yapılan Cognitive Therapy: Current Status and Future Directions, araştırması, erkek ve kız çocukları arasında psikolojik sorunlar açısından belirgin bir fark gözlemlenmediğini söylemiştir. Hem erkek hem de kız çocuklarının benzer şekilde bağlanma sorunları, düşük özgüven ve depresyon gibi zorluklar yaşadığını belirlemiştir. Bu bulgu cinsiyetin, psikolojik rahatsızlıkların temel nedeni olmadığını, daha çok çevresel faktörlerin belirleyici olduğunu belirterek araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir.

Çalışmaya katılan çocukların %52.22'sinin probleminin olmadığı, %4.44'ünün somatizasyon olduğu, %17.77'sinin kompulsif bozukluğu olduğu, %26.66'sının kişiler arası duyarlılığının olduğu, %13.33'ünün depresyona girdiği, %8.88'inin anksiyete belirtilerinin olduğu, %12.22'sinin öfke kontrolsüzlüğünün olduğu, %2.22'sinin her türlü fobilerinin olduğu, %6.66'sının paranoid belirtileri olduğu, %10'unun ise psikotizm belirtileri olduğu görülmüştür. Yetimhanede yetişen çocuklarda en çok kişiler arası duyarlılık belirtilerinin değerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Çocukların zor yaşam koşullarından ötürü psikolojik problemler yaşadığı ve travmalardan dolayı problemlerin arttığı söylenebilir. Çocukların ebeveyn eksikliği ve sevgi yetersizliğinden dolayı depresyona girdiği her türlü problemlerin bu süreçte geliştiği söylenebilir. Bu sonucu Mehmet Kök tarafından yapılan "Yetiştirme yurdundaki öğrencilerin psikolojik belirti düzeylerinin değerlendirilmesi" araştırması desteklemektedir. Somatizasyon belirti düzeyi açısından, riskli bir durum olmadığı görülmektedir. Öğrencilerde bedensel yakınmaların pek fazla olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni olarak da bu kurumlarda kalan çocukların daha ciddi kaygıları olduğundan, bedensel yakınmalarını önemsemediği belirlenmiştir. Öğrencilerin obsesif-kompulsif belirti düzeyleri oldukça yüksek çıkmıştır. Bu öğrencilerin çeşitli kaygıları vardır. Bu kaygıları, azaltmak veya bastırmak amacıyla obsesif-kompulsif belirtiler gösterdi saptanmıştır. Öğrencilerin depresyon belirti düzeyleri de oldukça yüksek çıkmıştır. Bu çocuklar, diğer çocuklar gibi aile ortamına veya onların yararlandıkları imkanlara sahip olmadıkları için, kendilerini değersiz görmektedirler. Bu nedenle, çevreyle olan ilişkilerini azalttıkları, algılama ve yorumlamada güçlük, genel bir karamsarlık, ümitsizlik, motivasyon eksikliği ve somatik belirtilere sahip olduklarını görülmüştür.

Anksiyete belirti düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Bu öğrencilerde sürekli bir gerginlik ve huzursuzluğun olduğu gözlenmiştir. Bu çocukların öfke ve düşmanlık belirti düzeyleri de yüksek çıkmıştır. Büyük çoğunluğun çabuk öfkelenme, sinirlilik, kızma, bağırma, karşı koyma gibi duygu ve düşüncede oldukları gözlenmiştir. Yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin fobik anksiyete belirti düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Bulgularımıza göre, bu öğrencilerin yoğun korkulara sahip olmadıkları görülmektedir. Paranoid belirti

Kırgızistan'daki Yetimhanelerde Yetişen Çocukların Psikolojik ve Duygusal Problemlerinin İncelenmesi

düzeyleri yüksek çıkmıştır. Bu çocuklar, düşmanlık, şüphe, büyüklük, bağımsızlığını kaybetme korkusu gibi davranışlara sahiptirler. Bu çocuklarda psikotizm belirti düzeyi de yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin insanlardan giderek uzaklaşma, içe kapanma gibi durumlara sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca bu çocukların, uykusuzluk, iştah bozukluğu, suçluluk duygusu gibi duyu davranış bozukluklarını yaşadıkları belirlenmiştir. Yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik ve duygusal problemlerini incelemek amacıyla gerçekleştirilen çalışma kapsamında görüşülen yetimhanedeki (90) çocukların içinden rastgele seçilen 10 çocukla görüşme yapılmıştır. Uyruk değişkenine göre 5 tanesi Rus ve 5 tanesi Kırgız çocuktan oluşmaktadır. Ayrıca yaş değişkenine göre 8 ve 12 yaş arası araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Bu çocukların birçoğunun, uzun süreli duygusal yoksunluk nedeniyle içsel boşluklar ve güven eksikliği yaşadığı belirlenmiştir. Bu sonucu destekleyen Cunnar ve Quevedo'nun (2007) Kaygı ve Depresyon (Anxiety and Depression)adlı çalışmasıdır. Çalışmada, yetimhanelerde yaşayan çocukların, genellikle kaygı, depresyon gibi duygusal problemlerle başa çıkmak zorunda kalmıştır. Bu durumun nedeni ise çocukların sevgi, destek ve güven eksikliği olarak tespit edilmiştir.

Çalışmanın diğer bir bulgusunda bazı çocukların yetimhanede kendilerini kötü hissettiği, bazılarının kendilerini iyi hissettiği, bazılarının büyükler tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Yetimhanedeki çocuklar kendilerini üzen durumlara; annenin, babanın, öğretmenlerin ve büyüklerin davranışları, aile ve arkadaş eksikliği şeklinde cevaplar vermiştir. Yetimhanede yetişen çocukları endişelendiren durumlarda ise %41,66'sını yetimhanede sonuna kadar kalma ihtimali düşüncesi, %25'ini annelerinin tamamen yetimhanede bırakacak olması düşüncesi, %8.33'ünü bulunduğu durum, %25'ini geleceği, %8.33'ünü akademik başarısı, %8.33'ünü ailesinin durumu endişelendirmektedir ve %25'ini endişelendiren durumun bulunmadığı tespit edilmiştir. Başka bulgusunda çocukları ağlatan durumlar üzerinde durulmuş %33.33'ünün annesini özlediğinde, %8.66'sının canı acıdığına, %16.66'sının babasını özlediğinde, %16.66'sının ailesini özlediğinde ağladığı ve %8.66'sının ağlamadığı tespit edilmiştir. Yetimhanelerde yetişen çocukların psikolojik problemlerinin bulgusunda %33.33'ü annesini, %25'i ailesini ve %8.66'sı teyzesini özlediğini ifade etmiştir. Diğer bulguda çocukların korktukları durum araştırılmış ve %8.66'sının kandan, %8.66'sının abisinden ve öğretmenlerinden, %8.66'sının abladan, %25'inin büyük kızlardan, %8.66'sının karanlıkta yalnız yürümekten, %8.66'sının evlatlık verilmekten, %8.66'sının yetimhanede kalmaktan korktuğu ve %16.66'sının hiç bir şeyden korkmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir bulguda akran davranışları incelenmiş ve %66.66'sının arkadaşlarının iyi, %25'inin kötü davrandığı ve %8.66'sının arkadaşının

olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer bir bulguda utanma durumu incelenmiş ve %33.33'ü utandıran bir durum olmadığını, %8.66'sı dışları döküldüğü için, %8.66'sı başı bitlendiği için, %16.66'sı kendinden, %8.66'sı dans ettiği için, %8.66'sı kendi halinden, %8.66'sı tembel olduğu için utandığını ifade etmiştir. Diğer bir bulguda ise %33.33'ü sakin, %66.66'sı iyi, %41.66'sı yaramaz, %8.66'sı tembel, %8.66'sı çok hızlı sinirlenen, %33.33'ü utangaç, %50'si çok konuşan, %41.66'sı güzel olduğunu ve %25'i kendisini tanımadığını ifade etmiştir. Yukarıdaki sonuçlar dikkate alınarak şu öneriler geliştirilmiştir; Yetimhanelerde yetişen çocuklar için psikolojik danışmanlar yetimhanelerde zorunlu bulundurulabilir. Yetimhanelerde yetişen çocuklara bireysel danışmanlık ve grup terapisi hizmeti sunulabilir. Yetimhanelerde yetişen çocukların sağlık hizmetine erişimi kolaylaştırılabilir. Çocukların sosyal çevresi güçlendirilmeli ve güvenli bağlanma ihtiyaçları karşılanmalıdır. Akran iletişimini artırmaya yönelik etkinlikler yapılabilir. Personellere yönelik çocuk gelişimi ve psikolojisi üzerine eğitimler verilebilir. Çocukların ilgi ve yetenekleri envanter yardımıyla tespit edilip ilgi alanlarına göre sosyal faaliyetlere yönlendirmeler yapılabilir. Yetimhaneleri; sağlık, güvenlik, eğitim gibi temel ihtiyaçlar çerçevesinde denetleyen bir yapılanma oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- Aituhur, S. (1991). Konya çocuk yuvasındaki 0-12 yaş çocuklarının gelişim özellikleri ve ana yoksunluğunun çocuk gelişimine etkileri açısından koruyucu aile bakımı ve aile çocuklarının kurum bakımı ile karşılaştırmalı incelenmesi (Yüksek lisans tezi, basılmamış). Selçuk Üniversitesi, Ankara.
- Arnaz, Z. (1993). Koruyucu aile bakımındaki çocuğun gelişim özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, 1(2-3), 81-86.
- Baltaş, Z. (2010). *Verimli iş hayatının sırrı: Stres* (4. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baltaş, Z., & Baltaş, A. (2000). *Stres ve başa çıkma yolları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bakırcioğlu, R. (1976). *Ruh sağlığı ve rehberlik*. Çark Matbaası.
- Başar, F. (1992). Ankara Kalaba Çocuk İslahevi'nde kalan 15-18 yaş grubu ergenlerin suça yönelmelerinde ailenin etkisi üzerine karşılaştırmalı bir araştırma (Yüksek lisans tezi, basılmamış). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Başar, F. (1996). Üvey ebeveyne sahip olan ve olmayan 10-11 yaş grubundaki çocukların saldırganlık eğilimleri ve kendilerini algılama biçimlerinin incelenmesi (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Beck, A. T., & Dozois, D. J. A. (2011). Cognitive therapy: Current status and future directions. *Annual Review of Medicine*, 62, 397-409. <https://doi.org/10.1146/annurev-med-052209-100032>
- Bektaş, M., & Karagöz, Ş. (2017). Stresle başa çıkma tarzlarının yalnızlığa etkisi: Meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 342-355. <https://doi.org/10.20875/makusobed.316905>
- Berk, L. E. (2021). *Child development*. Pearson Education.

Kırgızistan'daki Yetimhanelerde Yetişen Çocukların Psikolojik ve Duygusal Problemlerinin İncelenmesi

- Bowlby, J. (1951). *Maternal care and mental health*. World Health Organization Monograph Series.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Volume I. Attachment*. Hogarth Press.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. Basic Books.
- Braham, B. J. (1998). *Stres yönetimi. Ateş altında sakin kalabilmek* (V. G. Diker, Çev.). İstanbul: Hayat Yayınları.
- Brown, T., & Smith, L. (2019). *Child neglect and psychological development: Strategies for intervention*. Sage Publications.
- Caspi, A., Roberts, B. W., & Shiner, R. L. (2005). Personality development: Stability and change. *Annual Review of Psychology*, 56, 453-584. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.55.090902.141913>
- Cüceloğlu, D. (1994). *İnsan ve davranışı: Psikolojinin temel kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Derogatis, L. R., Richers, K., & Rock, A. F. (1976). The SCL-90 and MMPI: A step in validation of a new self-report. *British Journal of Psychiatry*, 128, 280-289. <https://doi.org/10.1192/bjp.128.3.280>
- Dönmezer, İ. (2001). *Ailede iletişim ve etkileşim*. Sistem Yayıncılık.
- Gunnar, M. R., & Quevedo, K. M. (2007). The neurobiology of stress and developmental psychopathology. *Development and Psychopathology*, 19(3), 883-890. <https://doi.org/10.1017/S0954579407000436>
- İnan, A. N. (1969). *Çocuğun korunması. Korunmaya Muhtaç Çocuklar Sempozyumu, İktisadi Araştırmalar Vakfı, İstanbul*, 42-51.
- Johnson, P., & Walker, T. (2018). *The impact of childhood deprivation on adult development*. Springer.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Kılıç, M. (1987). *Değişik psikolojik arazlara sahip olan ve olmayan öğrencilerin sorunları* (Doktora tezi, basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kök, M. (2000). Yetiştirme Yurdundaki Öğrencilerin Psikolojik Belirti Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 78-84.
- Kuiper, N. A. (1979). Depression and casual attributions for success and failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(2), 236-246. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.36.2.236>
- Parker, G. (1983). *Parental overprotection: A risk factor in psychosexual development*. Grune & Stratton.
- Peterson, D. R., & Ark, M. (1961). Child behavior problems and parent attitude. *Child Development*, 32(2), 151-162. <https://doi.org/10.1111/cdev.1961.32.issue-2>
- Petrov, A., & Ivanova, M. (2015). *Institutional care and child development: A global perspective*. Oxford University Press.
- Ptacek, J. T., Smith, R. E., & Zanas, J. (1992). Gender, appraisal, and coping: A longitudinal analysis. *Journal of Personality*, 60(4), 747-770. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1992.tb00272.x>
- Rizley, C. R. (1987). Depression and distortion in the attribution of causality. *Journal of Abnormal Psychology*, 87(1), 32-39. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.87.1.32>

- Robins, R. W., Tracy, J. L., Trzesniewski, K., Potter, J., & Gosling, S. D. (2001). Personality correlates of self-esteem. *Journal of Research in Personality*, 35(4), 463-482. <https://doi.org/10.1006/jrpe.2001.2324>
- Sachs, J. L. (2017). Psychological effects of institutionalization in children. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 26(2), 231-245. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2016.11.008>
- Savcı, M., & Aysan, F. (2014). Üniversite öğrencilerinde algılanan stres düzeyi ile stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 44-56.
- Smith, J., & Jones, R. (2020). *Childhood trauma and developmental psychology*. Cambridge University Press.
- Soysal, A. (2009). İş yaşamında stres. *Çimento İşveren Dergisi*, Mayıs 2009, 17-40.
- Steinberg, L. (2014). *Adolescence*. McGraw-Hill Education.
- Stinnet, N., Walters, J., & Kaye, E. (1984). *Relationships in marriage and the family*. Macmillan Publishing Company.
- Sutton, S. E., Cowen, E. L., Cream, H. F., & Wyman, P. A. (1999). Pathways to aggression in young, highly stressed urban children. *Child Study Journal*, 29(1), 49-67.
- Şahin, H. S. (1990). Samsun çocuk yuvası örneğinde korunmaya muhtaç çocukların davranış sorunları ve sosyal hizmetin müdahale yaklaşımları (Yüksek lisans tezi, basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Torun, F. (1986). Çocuk yuvalarında kalan 9-10 yaşlarındaki korunmaya muhtaç çocukların aile bireylerini ve aile ilişkilerini algılamaları (Bilim uzmanlığı tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tufan, B. (1987). Öğrencilerin benlik saygısı üzerine bir inceleme. XXIV. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Ankara.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Waldron, J. C., Scarpa, A., & Kim-Spoon, J. (2018). Religiosity and interpersonal problems explain individual differences in self-esteem among young adults with child maltreatment experiences. *Child Abuse & Neglect*, 80, 277-284. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.03.006>
- Yıldırım, Z. (1985). İstanbul bölgesi 0-3 yaş grubundaki çocuklarda anne yoksunluğunun çocuğun büyüme-gelişimi üzerine etkisi (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yörükoğlu, A. (1993). *Çocuk ruh sağlığı*. Özgür Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

ETİK BEYAN

“Kırgızistan’daki Yetimhanelerde Yetişen Çocukların Psikolojik ve Duygusal Problemlerinin İncelenmesi.” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Gerekli olan etik kurul izinleri Manas Üniversitesi BAYEK Kurulu’nun 25 Nisan 2022 tarih ve 2022-4 sayılı toplantısında alınmıştır.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI BEYANI

Her üç yazarında katkı oranları eşittir.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi veya kurumlarla herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

EXTENDED SUMMARY

The aim of this study is to determine the psychological and emotional problems of children growing up in orphanages in Kyrgyzstan. Mixed research method was used to obtain data for the purpose of the study. In order to collect quantitative data, the Mental Symptom Checklist known as SCL-90, developed by Derogatis and his colleagues, was used to determine the general mental health of children. The study was created within the scope of data obtained from a total of 150 participants. A semi-structured interview form developed by the researcher was used to collect qualitative data. Semi-structured interviews were conducted with 20 children randomly selected from the sample group. 10 research questions developed based on expert opinions were used as data collection tools. As a result of the analysis of the obtained data; it was examined whether the psychological and emotional problems of children growing up in orphanages differed according to gender, age, and nationality variables. No difference was observed between the psychological and emotional problems of children growing up in orphanages according to the age variable. However, when the psychological and emotional problems of children were examined according to the age variable, a significant difference was observed in the anxiety dimension between age groups. It was seen that this difference was in favor of children in the 12-13 age group. According to the analysis made according to the nationality variable, no statistical difference was found in the psychological and emotional problems of children growing up in orphanages. According to the analysis made according to the gender variable, no statistical difference was found in the psychological and emotional problems of children growing up in orphanages. In the findings of the psychological problems of children growing up in orphanages, 33.33% said that they missed their mothers, 25% their families and 8.66% their aunts. In the other findings, 8.66% were afraid of blood, 8.66% of their brothers and teachers, 8.66% of an older girl, 25% of older girls, 8.66% of walking alone in the dark, 8.66% of another person taking them, 8.66% of staying in the orphanage and 16.66% of them were not afraid of anything. In another finding, 66.66% of them were told by their friends that they behaved well,

25% that they behaved badly and 8.66% said that they had no friends. In another finding, 33.33% said that there was nothing embarrassing, 8.66% because their teeth were falling out, 8.66% because they had lice on their heads, 16.66% because of themselves, 8.66% because they danced, 8.66% because of their own state and 8.66% because they were lazy. In other findings, 33.33% were calm, 66.66% were good, 41.66% were naughty, 8.66% were lazy, 8.66% got angry very easily, 33.33% were shy, 50% were talkative, 41.66% said that they were beautiful and 25% said that they did not know. Considering the above results, the following suggestions were developed; Psychological counselors who can help children growing up in orphanages can be provided in orphanages. Group therapies can be conducted by giving serious importance to the problems of children growing up in orphanages. Serious importance can be given to the physical health of children growing up in orphanages. Children can be met with frequently, their emotional world can be reached and their problems can be revealed.